

A világ szívében ▽

No Coração do Mundo – brazil, 2019.
Írta és rendezte: **Gabriel és Maurílio Martins**. Kép: **Leonardo Feliciano**.
Szereplők: **Kelly Crifer** (Ana), **Leo Pyrata** (Marcos), **Grace Passô** (Selma), **Bárbara Colen** (Rose), **Robert Frank** (Miro), **Renatio Novaes** (Beto), **Rute Jeremias** (Dona Sônia). Gyártó: **Filmes de Plástico**. Forgalmazó: **HBO**.
Feliratos. 121 perc.

A brazil filmekben (*Isten városa, Utolsó megálló 174, Temporada*) gyakori főszereplők az emberi karakterek sorsát megpecsételő „bűnös városok”. Gabriel és Maurílio Martins-tól *A világ szívében* is ilyenek mutatja be az ország délkeleti szegletében található Contagemet.

A tablószerű filmben párhuzamosan bontakozik ki a jobb életért küzdő átlagemberek drámája, köztük a három főhőse: a dörzsölt Selma és a rendre kétes ügyekbe keverődő Marcos fotózásból próbálnak legálisan megélni, a férfi barátjáné, a beteg édesapját gondozó Ana pedig megaláztatásoknak kitett jegykiadó a helyi buszokon. Mindhárman elvagyódnak Contagemből egy idealizált helyre, „a világ szívébe”, ám Selma terve, hogy a boldogsághoz egy közös betörés révén jussanak el, végzetesnek bizonyul.

A film első két harmada hosszú bevezető a kiváló, rendkívül feszült, a betörős thrillereket és

Diablada – Az ördögök tánca

Diablada – chilei, 2020. Rendezte: **Álvaro Muñoz**. Írta: **Omar Saavedra Santis**. Kép: **Alvaro Cortes**. Szereplők: **Daniel Candia** (Andres), **Catalina Saavedra** (Rosaura), **Cristián Chaparro** (Cordero), **Karon Mayorinca** (Nene). Gyártó: **Yestay Producciones**. Forgalmazó: **HBO**. *Feliratos*. 130 perc.

Története alapján a chilei **Álvaro Muñoz** első filmjét is könnyedén el lehetne helyezni a zsánertérképen. A sivatag peremén fekvő apró kisvárosban sorra tűnnek el a 13-14 éves lányok, de a rendőrség nem akarja összekötni a szálakat. A hivatalos álláspont szerint a kamaszok csak elmenekültek egy jobb élet reményében. Egyedül Rosaura Meneses, az alkoholizmusa miatt leszereléssel fenyegetett rendőr hajlandó titokban segíteni a kétségbeesett szülőknek a közösségi nyomozásban.

Muñoz filmje nem hagy kétséget az eltűnések természe-

tét illetően, meg is mutatja a feltételezett sorozatgyilkost, a rendező mégsem a rejtély megoldására fókuszál. Míg a *police procedural* szabályait szintúgy kitágító, és ugyancsak vidéki környezetben játszódó koreai *A halál jele*, a spanyol *Mocsárvidék* vagy a magyar *A martfői rém* egyensúlyban tartja a mielőfestést a nyomozati munka bemutatásával, a *Diablada* elsősorban egy pusztulásra ítélt közösség kisrealista portréja, amely a bűnügyi szál nélkül is nyomasztó képet adna ki. Az említett filmekben is felmerülnek a nyomozással kapcsolatban ismeretelméleti dilemmák, de a tragédia súlya nem kérdőjeleződik meg: a *Diablada*ban viszont a szeretteiket elveszítő, nincstelen családoknak a totális elutasítással kell szembenéniük, és azzal, hogy a hatalom helyi képviselői, a rendőrök és a nyomozók még emberszámba sem hajlandóak őket venni.

Muñoz meggyőzően illusztrálja, hogy a deprimált vidékeken a bűntények felderítetlensége mögött sokszor nem az esz- köz- vagy a tudáshiány, hanem a motivátlanság áll, és mindezért nem lehet egyetlen felelőst megnevezni – a közöny bele van kódolva a rendszerbe. A *Diablada* a kelteténél talán lassabb folyású és az önismétlés vétségét is elköveti, de a helyszínrajza és a karaktertablója hiteles. Ígéretes rendezői debütálás.

BASKI SÁNDOR

a menekülő szerelmesek-filmeket egyaránt megidéző, szív-szorító fináléhoz. A javarészt felszínesen ábrázolt emberi drámák döcögve bontakoznak ki, ami a minimalista stílusú és mozaikszerű cselekményépítés eredménye. Emiatt sokszor nehezen dekódolhatók a karakterek motivációi is, amit didaktikus dialógusokkal igyekeztek kompenzálni az alkotók. A mellékkarakterek nem tesznek hozzá érdemben a „contagemi posvány” bemutatásához, csak elterelik a főhősökről a figyelmet. *A világ szívében* utolsó harmada audiovizuális szempontból is sokkal erősebb, mint túl hosszúra nyúlt bevezetője. A neonfényes, expresszionista hatású képek lidércnyomásos hangulatot teremtenek, előre jelezve, hogy a főhősök álma a boldogságról rémálomba fog fordulni. Ami viszont végig magas színvonalú, az a megkeseredettségében is reményt sugárzó Selmát alakító Grace Passô remek színészi játéka – miatta biztosan emlékezni fogunk erre a betonközepes bűndrámára.

BENKE ATTILA

Margaret Atwood: A szavak ereje

Margaret Atwood: A Word after a Word after a Word is Power – kanadai, 2019. Rendezte és írta: Nancy Lang és Peter Raymond. Kép: John Westheuser. Zene: Todor Kobakov. Szereplők: Margaret Atwood, Charles Pachter, Harold Atwood. Gyártó: White Pine Pictures. Forgalmazó: HBO. Feliratos. 52 perc.

Margaret Atwood hazánkban pár évvel ezelőtt lett igazán ismert, amikor elkészült *A szolgálólány meséje* kiváló sorozat-adaptációja. A megkésztet nép-szerűségben annak is szerepe van, hogy hatalmas életművéből kevés mű érhető el magyarul – szerencsére a Jelenkor Kiadó elkezdte pótolni ezt a hiányosságot –, noha a huszadik század egyik legjelentősebb alkotójáról van szó. Életútját,

gondolkodását, mindazokat a kérdéseket és problémákat, melyeket fontosnak tart, teljességében mutatja be a *Margaret Atwood: A szavak ereje* című dokumentumfilm, amely most már itthon is elérhető.

A pörgős iramú portréfilm izgalmasan tárja elénk az író nő személyiségét, és túlmutat az alkotásain: bemutatja, hogy merészen áll aktivisták élén, elkötelezett környezetvédő, lelkes madármegfigyelő és mindeközben derűs és kiváló humorú alkotó. Rengeteg archív anyag állt a készítő (Nancy Lang, Peter Raymond) rendelkezésére, felvételek korábbi interjúkról, fotók, videós anyagok az aktivista tevékenységéről. Ennek köszönhetően élénk és színes képet kapunk az írónőről, aki egy rovtardós lányaként a természetben nőtt fel, gyerekkorában képregényeket rajzolt, az első regényét hét évesen írta, és úgy végezte el a Harvard irodalom szakát (publikált költőként), hogy a könyvtár modern költészeti köteteit tartalmazó részlegére csak férfiak léphettek be.

A szavak ereje kiválóan érzékelteti, ahogy Atwood teljes mértékben leveti magáról a címkéket: nem feminista, csak női nézőpontból mutatta be a társadalmi jelenségeket, amelyek körülveszik, nem aktivista, csak, mint mondja, nincs munkája, ezért nem veszélyezteti a megélhetését és bátran fel-

szólhat ügyekért, amelyek a demokrácia védelmét szolgálják. Szókimondó és őszinte, frappánsan ríposztol bármilyen kérdésre a nyilvánosság előtt is, miközben végtelen öniróniával reflektál saját világhírére. Lang és Raymond dokumentumfilmje remekül festi meg a huszadik század második felének társadalmi problémáit, miközben élvezetes és szórakoztató portréja a zseniális írónőnek.

PETHŐ RÉKA

Gyilkos tudat

Possesor – brit-kanadai, 2020. Rendezte és írta: Brandon Cronenberg. Kép: Karim Hussain. Zene: Jim Williams. Szereplők: Andrea Riseborough (Tasya), Christopher Abbott (Tate), Jennifer Jason Leigh (Girder), Rossif Sutherland (Michael), Sean Bean (Parse), Tuppence Middleton (Ava). Gyártó: Rhombus Media / Rook Film / Ingenious Media. Forgalmazó: Telekom TVGO. Feliratos. 103 perc.

A kármennyire is a kritikaíró lustaságának tűnik, de Brandon Cronenberg filmje kapcsán szinte lehetetlen el-sikkani apja, David Cronenberg markánsan kitapintható hatása felett. Ez az állítás már a rendező első filmjére, az *Antiviralra* is sokszorosán igaz volt, de a *Possessor* mintha egyfajta esszenciális Cronenberg-párlatként ragyogna előttünk az olyan motívumok felvillantásával, mint az identitás bizonytalansága és kifordulása (*Pók, Karambol*), a fenyegető virtualitás (*eXistenZ, Videodrome*) vagy a test különlegesen válogatott deformációiból táplálkozó borzalom. Az inkább a stílusos atmoszférára, mint a klasszikus cselekményességre épülő film középpontjában Tasya Vos áll, aki egy titokzatos ügynökség szolgálatában állva, sajtóságot módszerrel gyilkolja meg áldozatait: egy implantátum segítségével Vos képes megszállni bizonyos célszemélyeket, akiknek a testét „használva” hajtja végre a merényleteket. A történet egyetlen igazán meghatározó fordulójában azonban a nő képtelen a „gazdatestet” irányítani, a megszállt férfi tudatának foglyává válik.

Cronenberg rendezése – apja életművének legjobb darabjaihoz hasonlóan – nem a fordulatosra, sokkal inkább a Vos munkájában rejlő félelmetes elidegenedtség és kísérteties magány ábrázolására fókuszál, mindezt pedig egy hideg, szinte kubrickosan stilizált

formában teszi. A brutálisan grafikus erőszakszekvenciák miatt a kémfilmes fűszerezésű tudományos-fantasztikus alapkoncepció hamar átlép a (test)horror területére, emiatt a film időnként fáradtan artisztikusnak és öncélúan hatásvadásznak hat, de összességében a két főszereplő ihletett játéka, a szinte lírai látványvilág és az eredeti alapötlet megmenti az összképet.

LICHTER PÉTER

Préda

Crawl – amerikai, 2020. Rendezte: Alexandre Aja. Írta: Michael és Shawn Rasmussen. Kép: Maxime Alexandre. Zene: Max Aruj és Steffen Thum. Szereplők: Kaya Scodelario (Haley), Barry Pepper (Dave). Gyártó: Raimi Productions / Paramount Pictures. Forgalmazó: Netflix. Feliratos. 87 perc.

Válságos időkben úgy kell az állatos horror a közönségnek, mint egy falat kenyér, vita csak abban lehet, cápás vagy aligátoros szörnyfilmet választunk-e. Alexandre Aja ezúttal aligátorosat kínál. Az „új francia extrémek” táborából indult, ám az utóbbi években inkább alsó-hollywoodi rémületkelésben utazó rendező döntését a floridai helyszín indokolja, amelyet a *Préda* története szerint ötös erősségű hurrikán sújt, a hivatlan látogatók pedig az árvízzel érkeznek. Ha belegondolunk, hogy a *Piranha 3D* is gyanúsán a floridai nyaralóövezetben játszódott, felmerül a kérdés, milyen viszontagság történt Ajával odalent, amiért újabb anti-imázsfilmmel áll bosszút.

Ez nem derül ki, annyi viszont igen, hogy apa és lánya konfliktusos kapcsolatát megoldhatja, ha a gyerekkori ház pincéjébe szorulnak egy(?) aligátorral. Aja mozijának vulgárfreudista értelmezését elsősorban a lány ösztönénjé – vagy ahogy az apja nevezi, csúcsragadozó identitását – felszabadító térválasztás en-

gedi meg. Még szerencse, hogy a hős nő csattogó fogú pszichoterapeutái nem beszélgetnek, azt meghagyják a harapott lábbal is múltbeli sérelmeiket tárgyaló ember-szereplőknek. Efféle hitelességi problémákat azonban talán nem egy olyan filmen érdemes számonkérni, amelyben az aligátorral vívott úszóversenyből jön vissza a főhős önbizalma. A Tarantino kedvenc 2019-es filmjeként emlegetett *Préda* szórakoztató értékén talán csak a közepesen olcsó számítógépes trükkökhöz igazított, digitális-szürke képek rontanak. Egyébiránt Aja filmje is, miként néhány éve a cápás *A zátony*, az erős és független nő jól megérdemelt győzelméről tudósít a lesből támadó (szex)ragadozók felett.

KRÁNICZ BENCE

Éjszaka a paradicsomban

Nak-won-eui-bam – koreai, 2021. Rendezte és írta: Park Hoon-jung. Kép: Kim Young-ho. Zene: Mowg. Szereplők: Eom Tae-goo (Tae-gu), Jeon Yeo-bin (Jae-yeon), Cha Seung-won (Ma), Park Ho-san (Yang), Cho Dong-in (Jin Sung). Gyártó: Goldmoon Films. Forgalmazó: Netflix. Feliratos. 132 perc.

Park Hoon-jung, az *I Saw the Devil* (2010) és a *The Unjust* (2010) forgatókönyvírója vériszamos bűnügyi filmekre és thrillerekre szakosodott, 2011 óta pedig rendezőként is mű-

ködi, méghozzá nem akármilyen színvonalon: második saját dirigálása, a *New World* (2013) az elmúlt tíz év legragyogóbb gengszterfilmje volt. Jelen munkáját, a világjárvány következtében a moziforgalmazást kihagyva egyenesen a Netflixen debütáló *Éjszaka a paradicsomban* (*Night in Paradise*, 2020) a *The Witch* című szuperhősmoziba oltott bosszúthrillerének első és második része között készítette el, és egyetlen, ám annál jelentősebb eltérést mutat a kortárs dél-koreai maffiafilmes trendtől: fontos szerep jut benne egy női karakternek, ami rendhagyó anomália ebben a brutálisan erőszakos, férfiközpontú világban – helyi gengszterepozsban utoljára Kim Ji-woon *A bosszújában* (*A Bittersweet Life*, 2005) volt nőnek dramaturgiai jelentősége. A vetélytárs maffiaklán

főnökét bosszúból meggyilkoló végrehajtó, Tae-goo a festői szépségű Jeju-szigetere száműzve találkozik a bűvőhelyet biztosító fegyverkereskedő traumatizált, halálos beteg unokahúgával: ez a lebegtetett, fatalista anti-románc szegélyezi a szenzációs stílusérzékkel levezényelt akciójeleneteket, beleértve a rendező specialitását jelentő, szűk terekbe kényszerített, szupranyers bunyókat (szaunafolyosó, mozgólépcső, kocsi-belső). Részletmegoldásaiban abszolúte emlékezetes Park mozija (lásd akciókoreográfia, Jeon Yeo-bin kézfegyverekben jártas, nihilista női figurája, Cha Seung-won eszelős alvezér karaktere, a kódá váratlan és példátlanul kegyetlen leszámolása), összességében azonban nem mérhető össze a *New World* del vagy a dél-koreai gengszter-

film krémjével: a játékidő indokolatlan elnyújtása, a cselekmény túlbonyolítása és a szappanoperába fulladó finálé felemás alkotást eredményez.

TESZÁR DÁVID

Borzasztó boldog

Frygtelig lykkelig – dán, 2008.
Rendezte: **Henrik Ruben Genz**. Írta: **Henrik Ruben Genz** és **Dunja Gry Jensen, Erling Jepsen** regénye alapján.
Kép: **Jørgen Johansson**. Zene: **Kåre Bjerkø**. Szereplők: **Jakob Cedergrén** (Robert), **Lene Maria Christensen** (Ingerlise), **Kim Bodnia** (Jørgen).
Gyártó: **Fine & Mellow Productions**.
Forgalmazó: **Netflix**. *Feliratos*. 99 perc.

A milyen könnyű leírni a fekete humorral dolgozó kisvárosi bűnfilm Coen-esztétikáját, olyan nehéz a gyakorlatban is megvalósítani úgy, hogy ne csak szimpla utánézés legyen a végeredmény, ahogy attól még az utóbbi évek jobban sikerült produkciói is szenvednek (*I Don't Feel at Home in This World Anymore*). Henrik Ruben Genz azonban a ritka kivételek egyike: a dán író-rendező a főként tévének szentelt három évtizedes karrierje első (és máig egyetlen igazán) jelentős nagyjátékfilmjével, a 2008-as *Borzasztó boldog*gal kreatívan gondolja tovább az amerikai testvérpár örökségét. Egy drámai múltú nagyvárosi zsarut munkaadói elpaterolnak egy félreesőnél is félreesőbb jüttlandi kisvárosba, ahol első nekifutásra leginkább gyerekek bolti lopásaival kell foglalkoznia, ám hamar belekeveredik egy abuzált asszony és tuskó férje életébe.

A rendező által háromszor is adaptált, Magyarországon csak szűk körben ismert dráma- és regényíró Erling Jepsen (*A kórusban sírás művészete*) könyvéből készült film egy darabig látszólag hagyományos noirisztorit kínál, a játékidő felénél érkező groteszk fordulatával azonban igencsak felülírja előzetes elvárásainkat, Genz rá-

adásul nem elégszik meg az ezredfordulós dán filmgyártásban gyakran alkalmazott hangnemkeveréssel (ugyanazzal kísérletezik a *Pardon* későbbi Jepsen-feldolgozásában is). A filmjét az elejétől fogva meghatározó sajátos humor mellett a baljós hangulatot is hamar elkezdí építeni, egyes csúcspontokon pedig egészen hideglelőssé fokozza a jeleneteit: több szinten is meglepő produkciója így elsősorban a bűnfilm-ínyenceket teheti boldoggá, de őket borzasztóan.

ROBOZ GÁBOR

Amerikai románc

Continental Divide – amerikai, 1981.
Rendezte: **Michael Apted**. Írta: **Lawrence Kasdan**. Kép: **John Bailey**. Zene: **Michael Small**. Szereplők: **Jim Belushi** (Soucjak), **Blair Brown** (Nell), **Tony Ganious** (Max), **Allen Garfield** (Howard).
Gyártó: **Universal Pictures**. Forgalmazó: **Netflix**. *Feliratos*. 103 perc.

Az idén januárban elhunyt Michael Apted túl azon, hogy pályakezdetétől hét évente újabb ékkövel gazdagította a brit televíziózás kincsestárát (*Up-sorozat*) és kőkemény tényfeltáró dokumentumfilmekkel harcolt a politikai elnyomás ellen, legyen szó szíu rezervátumról (*Incident at Oglala*) vagy a Mennyei Béke teréről (*Moving the Mountain*), a hollywoodi filmgyártásában is jelentős szerepet töltött be, méghozzá a 80-as évek női film-mozgalmában. Az *Agatha* leheletfinom Christie-portrójától *A szénbányász lánya* karcos country-drámáján át a *Most már elég* abúzus-thrilleréig mintegy negyedszázadon át készített filmeket a női függetlenség és önmegvalósítás témájáról számos műfajban és hangnemben. Kedvenc nőalakja afféle modern Ms. Robinson, aki az urbánus férfivilág helyett az anyatermészettel él szoros kötelékben: akár a *Gorillák a*

ködben ruandai orvvadászokkal szembeszálló Dian Fossay-ja, akár a *Viharszív* indián-aktivista Sasmedve Maggie-je, akár Jodie Foster fullba nyomott erdei kretenje a *Nell a remetelányban*, az Apted-hősnő saját szuverén világban élő, öntörvényű megváltó-alak – aki inkább meghal, de nem alkszik.

Az 1981-es *Amerikai románc* elragadó ornitológusnője mindhármut előképe: Fossey a hivatását és vadászok elleni harci kedvét, Sasmedve kedvenc madarát és emberismeretét, Nell kies hegyvidéki otthonát és keresztnevét örökölte tőle – ám a történet főhőse egy nagymenő chicagói újságíró, aki leleplező cikke életveszélyes következményei elől menekül pár hétre a Sziklás-hegységbe, hogy színes kis életrajzi cikket kanyarítson a különc sas-kutatónőről. A bájos „hal a vízből” rutinvígjátéknak induló film azonban villámgyorsan szubverzív romkómmá alakul, amint a szmogfüggő aszfaltbettyárt letaglózza a hegyi levegő és az életvidám, melegsívű, ám acélkemény ökofeminista vonzereje. Az egyik legkiválóbb korabeli műfaj-traditionalista, Lawrence Kasdan sziporkázó dialógusainak és eleven karaktereinek alapanyagából Apted bravúros screwball-komédiát varázsol – könnyed eleganciával átgázolva az álomgyári nemi sztereotípiákon és kifordítva a romantikus happy endet.

VARRÓ ATTILA

